

12. 6. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

CAUSA NEVYPLÁCENÍ MZDY - TRESTNÍ POPSTIH ZAMĚSTNAVATELŮ

Často se setkáváme s problémem, že řada větších podniků, ale i menších zaměstnavatelů nevyplácejí svým zaměstnancům mzdy. V praxi k tomu vedou rozličné příčiny, avšak ve všech případech se zaměstnanci dostávají do velmi svízelných sociálních situací, kdy často nemají prostředky ani k uspokojení základních životních potřeb. Je tak porušováno jedno ze základních práv občana na výplatu mzdy za vykonanou práci

Často se setkáváme s problémem, že řada větších podniků, ale i menších zaměstnavatelů nevyplácejí svým zaměstnancům mzdy. V praxi k tomu vedou rozličné příčiny, avšak ve všech případech se zaměstnanci dostávají do velmi svízelných sociálních situací, kdy často nemají prostředky ani k uspokojení základních životních potřeb. Je tak porušováno jedno ze základních práv občana na výplatu mzdy za vykonanou práci. Toto právo je zakotveno nejen v čl. 28 Listiny základních práv a svobod, ale také v § 111 odst. 1 zákoníku práce a v § 4 odst. 1 zákona č. [1/1992](#) Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výděлку, ve znění pozdějších předpisů. Tuto problematiku řeší také zákon č. [118/2000](#) Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. V tomto článku se zaměřím na trestní postih zaměstnavatelů, kteří nevyplácí mzdu.

Základní funkcí trestního práva je ochrana společnosti a jejích základních hodnot před trestnými činy. Trestní právo chrání základní společenské hodnoty a vztahy a také práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob, které jsou upraveny již jinými právními odvětvími, zejména právem ústavním, občanským, administrativním aj. Jestliže prostředky těchto jiných právních odvětví k ochraně nepostačují, neboť došlo ke spáchání trestného činu, je právem i povinností státu vzít jeho pachatele k trestní odpovědnosti a právní chování vynutit. Při posuzování trestního postihu zaměstnavatelů, kteří nevyplácejí mzdy, je nutné vycházet z předpokladu výjimečnosti řešení společenských problémů prostředky trestního práva a ze zásady subsidiarity trestní represe. Trestní právo je tedy ultima ratio jak vynutit splnění určitých zákonných povinností.

Na úvod je nutné také uvést, že podle českého trestního práva je vyloučen postih zaměstnavatele, který je právnickou osobou. Český právní řád totiž nezná trestní odpovědnost právnických osob. Platí zde princip odpovědnosti fyzické osoby za vlastní zavinění.

Trestní zákon neupravuje žádnou speciální skutkovou podstatu, která by postihovala přímo nevyplácení mezd. Je však možné poukázat na některé skutkové podstaty, které se vztahují na situace úzce související s nevyplácením mezd. Podrobněji se zaměříme na zpronevěru, podvod, porušování povinností při správě cizího majetku, poškozování věřitele, zvýhodňování věřitele a předlužení.

Prakticky přichází v úvahu poškozování věřitele (§ 256 trestního zákona). Zaměstnavatel zmaří uspokojení svého věřitele (zaměstnance) tím, že se dopustí jednání předvídaného pod písmeny a) až d) § 256 trestního zákona. Tedy zničí, zatají, poškodí, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo odstraní část svého majetku, předstírá nebo uzná neexistující právo nebo závazek, svůj majetek zdánlivě zmenšuje, nebo v řízení před soudem odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku, nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje. Zaměstnavatel musí jednat alespoň v nepřímém úmyslu. A v trestním řízení se musí prokázat, že uspokojení zaměstnance je v podstatě vyloučeno. Při splnění

předcházejících znaků by přicházel v úvahu postih pro uvedený trestný čin.

O zvýhodňování věřitele podle § 256a trestního zákona se jedná tehdy, když zaměstnavatel není schopen plnit své závazky a když zaměstnavatel zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného věřitele. V praxi by se mohlo jednat o případy, kdy zaměstnavatel nevyplácí mzdy řadovým zaměstnancům, ale užší vedení nadále pobírá neúměrně vysoké odměny.

Předlužení (§ 256c trestního zákona). Pachatel se může tohoto jednání dopustit i jen z vědomé nedbalosti, a to tím, že činí vydání hrubě nepřiměřená svým majetkovým poměrům, spravuje svůj majetek způsobem, který neodpovídá zákonem mu uloženým nebo smluvně převzatým povinnostem nebo je s nimi v hrubém nepoměru, užívá poskytnutý úvěr v rozporu nebo v hrubém nepoměru s jeho účelem, poskytuje ze svého majetku půjčky nebo úvěry jiným osobám, ač to je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům, nebo učiní nad rámec obvyklého podnikatelského rizika obchod nebo operaci, která nenáleží k jeho pravidelné podnikatelské činnosti nebo je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům. Souvislost tohoto postihu s nevyplácením mezd je pouze okrajová. Samotné vyplácení mezd nelze podle tohoto ustanovení postihnout. Je však skutečností, že předlužení se může projevat také nevyplácením mezd zaměstnancům. Nevyplácení mezd může být také jeho důsledkem.

Okrajově se této problematice dotýká také postih podle § 126 odst. 2 trestního zákona. Jedná se o porušování povinností v řízení o konkursu. Také v tomto případě nebude zaměstnavatel stíhán pro nevyplácení mezd, ale pro porušení povinnosti podat návrh na prohlášení konkurzu. Avšak nevyplácení mezd a úpadek zaměstnavatele spolu velmi úzce souvisí.

U podvodu podle § 250 trestního zákona narážíme na značné kvalifikační obtíže. Zaměstnavatelé totiž nevyplácejí mzdy nejčastěji v souvislosti se špatným hospodařením a s nedostatkem finančních prostředků pro podnikání. Prokazovat, že by se jednalo o podvod je velmi složité. Zaměstnavatel by musel mít od počátku nejméně nepřímý podvodný úmysl.

U dalších skutkových podstat narážíme na mnoho kvalifikačních problémů, pro které nenaleznou praktické uplatnění. Do úvahy by mohla připadnout zpronevěra podle § 248 trestního zákona a porušování povinností při správě cizího majetku (§ 255 trestního zákona). Problematické je samo svěřením prostředků určených na výplaty mezd. Ani při nejširším možném pojetí vzájemného vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem z hlediska občanskoprávního a pracovněprávního nedochází ke svěřením prostředků na mzdy. Právní kvalifikace zpronevěry a porušování povinností při správě cizího majetku je tak již pojmově vyloučena. Prostředky určené na výplatu mezd jsou totiž bezpochyby v době předcházející možnému vyplacení majetkem zaměstnavatele.

Trestní právo má v oblasti ochrany zaměstnanců při nevyplácení mzdy zcela sekundární a subsidiární povahu. Zatím nedošlo k přímé kriminalizaci jednání zaměstnavatelů, kteří nevyplácejí mzdy svým zaměstnancům. Toto jednání není vhodné kriminalizovat ani do budoucna. Trestní právo zde hraje druhotnou roli zcela oprávněně. A jen těžko by uváděná kriminalizace mohla nějak pomoci zaměstnancům v jejich složitých sociálních situacích. Těžko lze také předpokládat, že by se zaměstnavatelé pod hrozbou trestního postihu chovali odlišným způsobem. Stěžejní úlohu by zde měla plnit jiná právní odvětví, zejména právo občanské, pracovní, správní, finanční aj. Zaměstnanec se může svých nároků domáhat v civilním řízení a v řízení konkurzním a vyrovnacím. Na problém však narážíme ve výkonacím řízení, kde jsou obvykle jen velmi malé naděje na úspěch. I v případě trestního postihu, kde by zaměstnanec vystupoval jako poškozený, by mohlo být dosaženo toliko přiznání nároku na náhradu škody, s kterým jsou spojeny tytéž exekuční problémy. Pomoc zaměstnancům při řešení této neutěšené situace poskytuje zákon č. [118/2000](#) Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele.

Zřetelně se zde ukazuje to, že nelze přeceňovat úlohu práva při regulaci naprosto všech společenských vztahů. Právní normy samozřejmě významně spolupůsobí při ovlivňování chování lidí žádoucím směrem, ale důležitou úlohu zde sehrávají také jiné faktory. Problematika nevyplácení mezd je nejenom problematikou právní, ale také do značné míry otázkou etickou a otázkou podnikatelské slušnosti. Velmi úzce souvisí s celkovou úrovní právní kultury a kultury podnikání v České republice.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Několik poznámek z pera Nejvyššího soudu k nemozem z povolání a důkazní nouzi](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [10 otázek pro ... Piotra Adamczyka](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)